

Gebiedsprogramma Naarden buiten de Vesting

GEBIEDSPRO

Gebiedsprogramma Naarden buiten de Vesting

update oktober 2015

24 november 2014

Inhoud

Inleiding	3
1 Projecten Naarden buiten de Vesting	5
1.1 NNN Gooimeertak	6
1.2 Kavelruil	9
1.3 Behoud schootsvelden	11
1.4 Nieuwe vaarverbinding inclusief sluis	15
1.5 Capaciteitsvergroting Naardertrekvaart	19
1.6 Nieuwe passantenhaven	21
1.7 Wandel- en fietsverbinding Vesting Naarden naar Stadzicht	23
1.8 Mogelijke nieuwe ontwikkelingen	25
2 Organisatie	29
3 Planning op hoofdlijnen	31
4 Kostenraming en financiering	33
Colofon	40

BIJLAGEN

Bijlage 1 Overzichtskaart projecten Naarden buiten de Vesting

Bijlage 2 Specificatie kostenraming

Inleiding

In april 2012 heeft de ILG commissie aan GS een advies gegeven over het vervolgproces van de binnendoorvaarverbinding Vecht – Gooimeer. Het advies op hoofdlijnen: combineer de planvorming van de diverse opgaven (economie, toerisme, landbouw, cultuurhistorie, natuur) rond Naarden tot één integraal gebiedsprogramma en vraag Regio Gooi- en Vechtstreek om het trekkerschap van dit project op zich te nemen.

Op 26 november 2012 hebben GS aan Regio Gooi- en Vechtstreek gevraagd om het trekkerschap op zich te nemen en aan de slag te gaan met de vervolgstappen uit het ILG – advies en om één en ander vast te leggen in een convenant tussen de betrokken partijen. Gedeputeerde J. Bond heeft daarbij aangegeven op de hoogte te willen blijven via een voortgangsrapportage en/of voortgangsoverleg. Om hier invulling aan te geven is er een stuurgroep en projectgroep in het leven geroepen met daarin vertegenwoordigers van de gemeenten Muiden en Naarden, Provincie Noord-Holland, gemeente Wijdmeren, Waterschap AGV en Regio Gooi en Vechtstreek. Om de link naar de gebiedscommissie te borgen, is in de stuurgroep ook gemeente Wijdmeren vertegenwoordigd. Om trekkerschap mogelijk te maken stelt Provincie capaciteit van DLG beschikbaar om de Regio te ondersteunen.

Het integrale gebiedsprogramma kreeg de naam ‘Naarden buiten de Vesting’. Het gebiedsprogramma omvat de volgende doelstellingen: het afmaken van de ecologische verbindingzone Naardermeer – Gooimeer, de vaarverbinding Vecht – Gooimeer, de passantenhaven bij Naarden, het behoud en herstel van de schootsvelden van Naarden, de aanleg van een wandelpad vanuit de schootsvelden naar Stadzicht en de verbetering van de agrarische structuur.

Vanaf eind 2012 is Regio Gooi en Vechtstreek – ondersteund door DLG en in nauwe samenwerking met gemeente Naarden – voortvarend aan de slag gegaan met de realisatie van het gebiedsprogramma ‘Naarden buiten de Vesting’. Het bestuurlijk trekkerschap is belegd bij dhr. E. Roest (burgemeester Laren).

Stand van zaken

Conform het verzoek van GS zijn er de volgende resultaten bereikt: er is een convenant voor het gebiedsprogramma Naarden buiten de Vesting opgesteld waarin samenwerkings-afspraken tussen de overheden zijn vastgelegd.

- er is een oplossing tot stand gebracht voor het gezamenlijk gebruik van de trekvaart door roeiers en motorboten. Deze is vastgelegd in een convenant tussen gebruikers van de Naardertrekvaart (convenant Watersportorganisaties 2014)
- er is in 2014 een kavelruil uitgevoerd waarbij de agrarische structuur in de BOBM polder en in de schootsvelden is verbeterd en de gronden voor de realisatie van de vaarverbinding en de Gooimeertak beschikbaar zijn gekomen.

– In 2014 is de ecologische verbindingszone door tussen Naardertrekvaart en het Gooimeer gerealiseerd (uitgevoerd het planonderdeel Gooimeertak). De opening was in maart 2015. In 2015 is gestart met de werkzaamheden om de zichtlijnen in de schootsvelden te herstellen en (vervuilde/verwilderde) gronden weer geschikt te maken voor agrarisch gebruik, is een nadere planuitwerking tot stand gekomen voor het wandelpad Stadzicht – vesting Naarden) en is een – meer nauwkeurige – kostenraming gemaakt voor de veilige binnendoorvaarverbinding (Tauw juli 2015) en de capaciteitsvergroting van de Naardertrekvaart, Ook zijn de beheer en onderhoudskosten nauwkeurige in beeld gebracht.

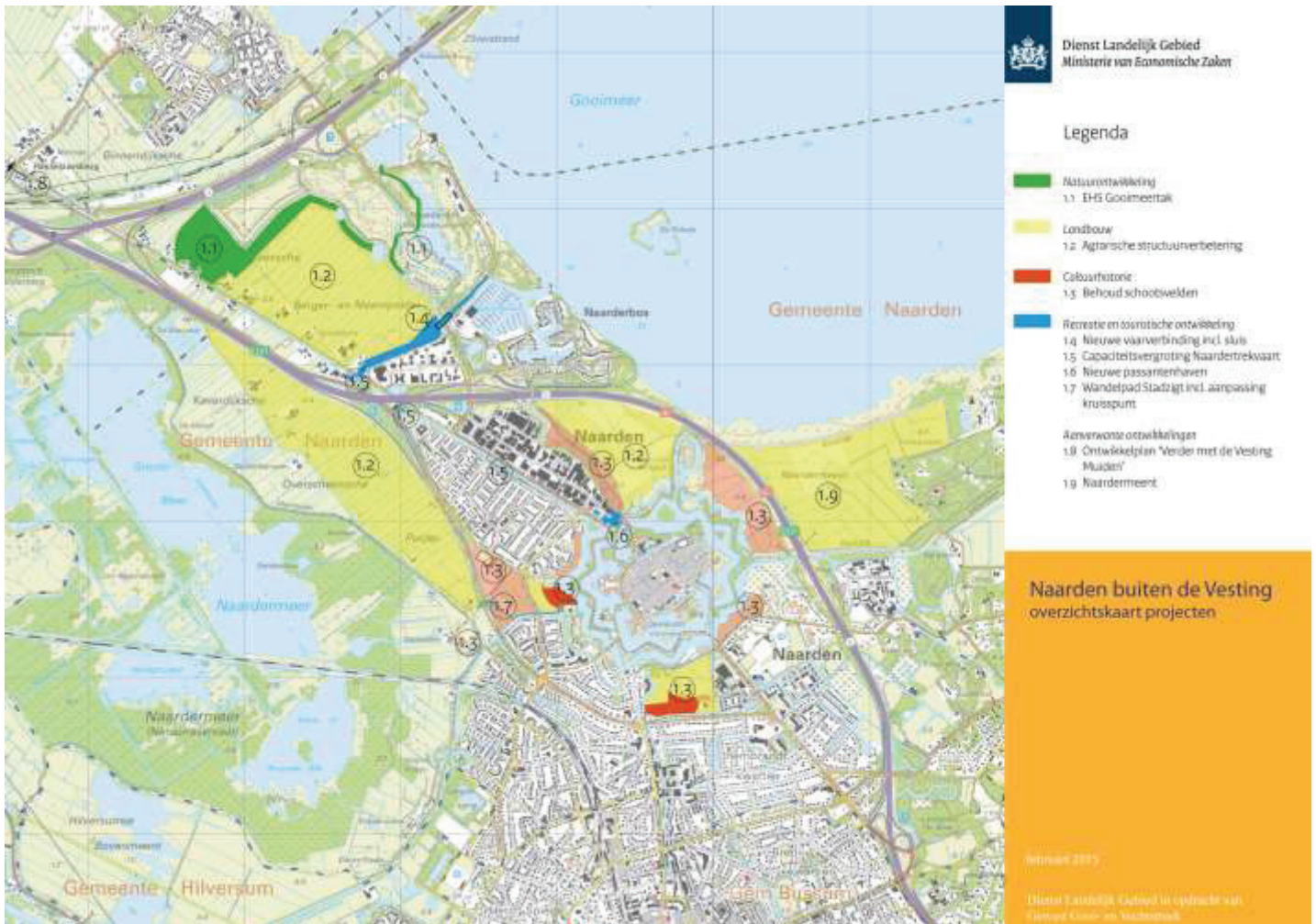
Vervolg

Dit gebiedsprogramma geeft – op basis van de huidige informatie – per planonderdeel een omschrijving van de opgave, de kostenraming, benodigde vervolgacties, de planning en eventuele aandachtspunten. Het laatste hoofdstuk geeft een voorstel voor de projectorganisatie en de fasering van het project.

Na vaststelling van het convenant vormt dit gebiedsprogramma de basis voor de stuurgroep en projectgroep om de verschillende planonderdelen van Naarden buiten de Vesting in de periode 2015–2020 uit te voeren.

1. Projecten Naarden buiten de Vesting

Afbeelding1: Overzichtskartaal projecten Naarden buiten de Vesting.

Het gebiedsprogramma Naarden buiten de Vesting bestaat uit 7 projecten die gelegen zijn in het buitengebied van gemeente Naarden. De projecten geven invulling aan opgaven voor landbouw, natuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme. Opgaven die voortkomen uit het Groene Uitwegprogramma en de natuuropgave van Provincie Noord-Holland. De uitwerking van deze opgaven tot dit gebiedsprogramma is tot stand gekomen door een nauwe samenwerking tussen partijen, onder andere door een schetsschuit (interactieve tweedaagse werksessie) met betrokkenen (overheid, maatschappelijk middenveld) en deskundigen. De kaart geeft de ligging van de projecten (zie ook grote kaart in bijlage 1). In de volgende hoofdstukken zijn de projecten nader toelicht. In paragraaf 1.8. zijn aantal nieuwe ontwikkelingen benoemd die in de toekomst kunnen resulteren in nieuwe projecten.

1.1 NNN Gooimeertak

Omschrijving project

De Gooimeertak is een robuuste ecologische verbinding tussen het Naardermeer en het Gooimeer. De Gooimeertak is een belangrijk onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en bestaat uit een aantal onderdelen:

- faunapassage A1 incl. passage lokale weg en trekvaart. Dit deel wordt uitgevoerd als onderdeel van de capaciteitsverbreding van de Rijksweg door RWS en maakt financieel geen onderdeel uit van het gebiedsprogramma Naarden buiten de vesting. Realisatie van dit onderdeel wordt wel gevolgd en waar nodig aangejaagd.
- natuurcompensatie in de BOBM polder in opdracht van RWS (circa 19 ha). Deze natuurcompensatie valt voor een deel binnen de begrenzing van de NNN.
- een strook van 2 ha EHS in de BOBM polder ten zuiden van de golfbaan
- de ecologische inrichting van de golfbaan.

Afbeelding 2: Natuurverbinding Gooimeertak: presentatietekening

Stand van zaken

Het werk aan de ecologische inrichting van de golfbaan, de natuurcompensatie en de NNN in de BOBM polder is in 2014 gestart en in maart 2015 opgeleverd.

Binnen de strook van 2 ha ten zuiden van de golfbaan is een deel dat nog niet verworven kon worden. Dit deel wordt later uitgevoerd.

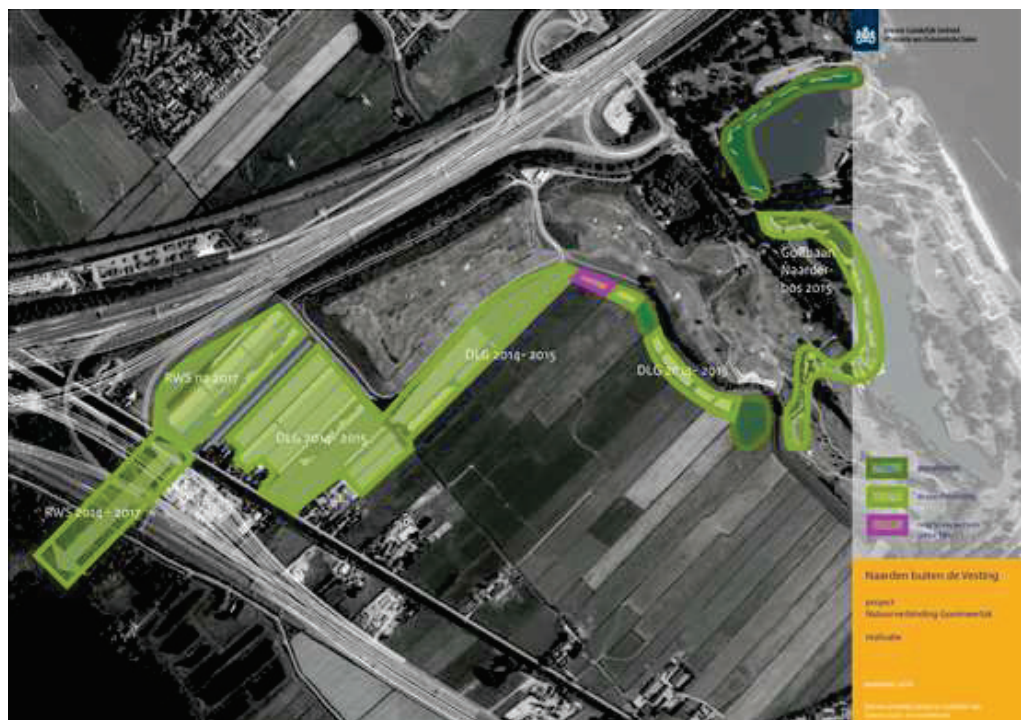
Eigendom, beheer en onderhoud

RWS heeft de gerealiseerde natuurstrook in de BOBM polder momenteel in eigendom. Deze gronden dienen binnen *drie* jaar te worden overgedragen aan een eindbeheerder die het natuurbeheer op zich neemt. Dit geldt ook voor de naast gelegen 2 ha NNN die in handen zijn van Provincie Noord-Holland. Het zorgdragen voor goed beheer en onderhoud van de nieuwe natuurzone blijft de komende jaren een belangrijk aandachtspunt.

De gronden van de golfbaan blijven in eigendom bij de gemeente Naarden. De golfbaan exploitant is erpachter en beheert de natuurstrook. Deze beheerafspraak is vastgelegd in het erfpachtcontract. De strook van ca 2 ha ten zuiden van de dijk is deels in eigendom van de provincie en een klein deel is nog niet verworven. De faunapassage onder de A1 is eigendom van RWS.

Financiën

De kosten van de inrichting tot natuur van de 19 ha in de BOBM polder worden door Rijkswaterstaat betaald uit de gelden voor de natuurcompensatie Schiphol,

Afbeelding 3: Planning van de realisatie

Amsterdam en Almere (SAA). 4 hectare wordt tot 2017 door RWS als tijdelijk baggerdepot gebruikt. Aanleg van dit deel vindt plaats in 2017

De provincie stelt deze aan de golfbaan in de vorm van een subsidie beschikbaar.

De kosten voor de faunapassage A1 zijn opgenomen in de begroting SAA:

- Aanleg Natuurcompensatie door RWS: € 650.000,-
- Golfbaan ecologische passage; dekking Programma Groen: € 980.000,-
- Aankoop/aanleg laatste deel EHS in de BOBM; EHS financiering: € 155,000.-

Indicatieve Planning en mijlpalen en beslismomenten

- Faunapassage A1 en passage lokale weg uitvoering gekoppeld aan uitvoering SAA 2016–2017
- aanleg van laatste stuk natuurcompensatie in de BOBM polder (deel dat nu als baggerdepot in gebruik is): 2017
- Overdracht en beheer natuurgronden in de BOBM polder: 2018
- Formeel toevoegen van de nieuwe aangelegde natuur aan de NNN: 2016.

Aandachtspunten

Organiseren dat er duurzaam en efficiënt beheer van de ingerichte natuurgronden in de BOBM polder plaatsvindt waardoor dit gebied ecologisch optimaal gaat functioneren.

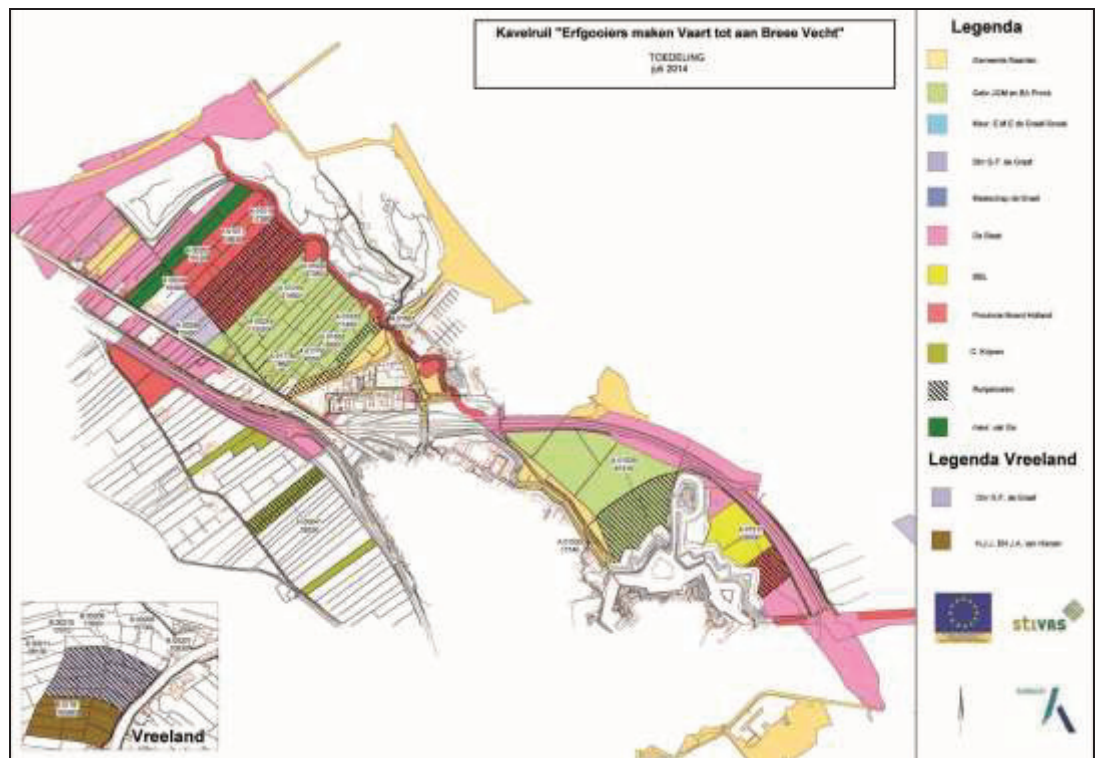
RWS is verantwoordelijk voor de faunapassage Amsterdams straatweg/ Naarder-trekvaart, in aansluiting op het ecoduct onder de snelweg A1. Er dienen nog nadere afspraken te worden gemaakt met RWS over hun planning en de wijze waarop hier verder inhoudelijk invulling aan wordt gegeven.

1.2 Kavelruil (agrarische structuurverbetering en vaarverbinding/ecologische zone)

Omschrijving project & stand van zaken

Kavelruil is een instrument om doelen binnen het programma Naarden buiten de Vesting te realiseren.

In april 2014 kwam één van de agrariërs in het buitengebied van Naarden (BOBM polder) met het plan om zijn bedrijf te verplaatsen naar een ander gebied. Hierdoor ontstond de mogelijkheid om via een kavelruil in één keer zowel grond voor de NNN als voor de vaarverbinding beschikbaar te krijgen. En daarbij tevens de agrarische structuur te verbeteren en de schootsvelden beter beheerd te krijgen. De bijbehorende kavelruilovereenkomst is getekend op 31 juli 2014 en de actepassing heeft op 21 augustus 2014 plaatsgevonden.

Afbeelding 4: Toedeling gronden BOBM na kavelruil

Eigendom, beheer en onderhoud

De ecologische verbindingzone aan de voet van de dijk is eigendom van de provincie. De grond onder de vaarverbinding is eigendom van de gemeente Naarden. De agrarische grond in de polder blijft bij de betrokken agrariërs in eigendom of in pacht. Voor de pachtgrond wordt gebruik gemaakt van de provinciale groundbankregeling. Het is de bedoeling dat de gronden uiteindelijk (zo snel als mogelijk) worden teruggekocht door de agrariërs uit de BOBM polder.

Financiën

Aankoop/verplaatsing vindt plaats met Groene Uitwegmiddelen (grondbank en bedrijfsverplaatsingsregeling):

- Bedrijfsverplaatsingsregeling Groene Uitweg	€ 400.000,-
- Grondbankregeling Groene uitweg	€ 1.167.000,-
- Bijdrage gemeente Naarden uit de gemeentelijke cofinanciering ter waarde van de grondbank en vaarverbinding	€ 264.000,-

Indicatieve Planning en mijlpalen en beslismomenten

Kavelruilovereenkomst getekend door partijen op 31 juli 2014. In 2015 worden in het verlengde van deze kavelruilovereenkomst nadere afspraken gemaakt over de pacht van overheidsgronden.

Aandachtspunten

In deze kavelruil is de verwerving en inrichting van 0,5 ha aan begrensde EHS nog niet inbegrepen omdat dit op vrijwillige basis niet mogelijk bleek te zijn. Dit deel dient in de toekomst nog gerealiseerd te worden (uiterlijk 2027).

Om agrarische structuur te optimaliseren en de schootsvelden efficiënt te laten beheren dient de pacht van overheidsgronden nog in overeenstemming te worden gebracht met de nieuwe eigendomssituatie die ontstaan is na de kavelruil.

1.3 Behoud en herstel schootsvelden

Omschrijving project

Het open karakter en het agrarische gebruik van de historische schootsvelden van Naarden is gemeentelijk en provinciaal beleid en een belangrijk onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Ook tijdens de Schetsschuit *Naarden buiten de Vesting* (2011) bleek er bij alle aanwezige partijen – waaronder het maat-schappelijk middenveld – groot draagvlak voor het behoud van de openheid en het agrarisch karakter van de schootsvelden. Vanuit het project Naarden buiten de Vesting worden de overheidsgronden, inclusief de recent via de kavelruil verworven gronden, ondergebracht bij het Goois Natuurreservaat. Daarna worden deze gronden via erfpacht aan de Agrarische Natuurvereniging in agrarisch gebruik gegeven. Voor een aantal gronden zijn ingrepen nodig om deze voor agrarisch gebruik geschikt te maken. Het betreft vier locaties (Vissergronden, Huizerstraatweg, volkstuinten en de plakgronden) waarbij het gaat om het rooien van houtopstanden en/of het aanbrengen van een schone deklaag van voldoende dikte. Het rooien van de opstanden komt voort uit de wens om het open karakter van de schootsvelden te herstellen. In 2014 kon in combinatie met het werk aan de natuurverbinding in de BOBM polder op twee locaties dit werk ter hand worden genomen. Grond die vrij kwam bij het afgraven t.b.v. natuur in de BOBM polder, kon als schone deklaag worden gebruikt bij de percelen aan de Huizerstraatweg en bij de Vissergronden. In het najaar van 2015 is het laatste werk (Vissergronden) afgerond.

Afbeelding 5: Overzicht schootsvelden Naarden (bron Bosch/Slabbers)

Afbeelding 6: Plan nieuwe zichtlijnen schootsvelden-zuid

Afbeelding 7: Twee artist impressies van vóór en ná herstel zichtlijnen

Eigendom, beheer en onderhoud

Momenteel is het eigendom van de overheidsgronden verdeeld over meerdere partijen. Het betreft gronden van de gemeente Naarden, van de provincie Noord Holland, BBL, RWS en Regio Gooi en Vechtstreek. Via de kavelruil (zie 1.2) is aanvullende grond in eigendom van de provincie gekomen.

GNR is de toekomstige eigenaar en beheerder van alle gronden, die nu bij de verschillende overheden in bezit zijn.

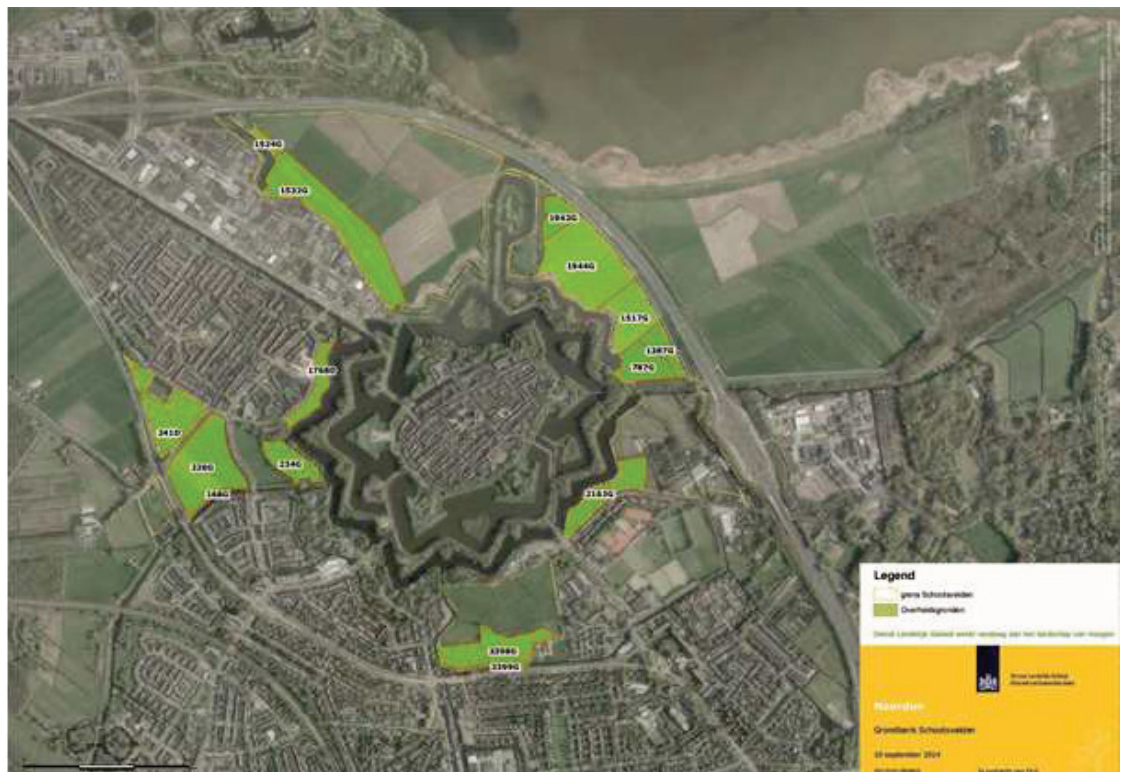
Financiën

Met de verwerving en overdracht van de grond is een bedrag van € 2,2 mln. gemoeid. De financiering hiervan wordt verkregen via de Groene Uitweg met een mogelijke aanvulling vanuit de Postcode Loterij.

De inrichtingskosten zijn geraamd op € 380.000. Hiervan is inmiddels een deel uitgegeven en heeft de combinatie met het werk in de BOBM polder een financieel voordeel opgeleverd. Voor de inrichtingskosten is een financiering vanuit de Nieuwe Hollandse Waterlinie beschikbaar. Het beheer wordt bekostigd vanuit de pachtopbrengsten.

Indicatieve planning en mijlpalen en beslismomenten

- Grondoverdracht gemeentegronden aan GNR: 2015 en 2016
- Aanbrengen leeflaag 2 locaties : gereed in 2015.
- Uitvoering overige werkzaamheden schootsvelden: 2016

Afbeelding 8: Grondbank schootsvelden

Aandachtspunten

Door middel van een ruiling zullen de gronden van RWS in bezit komen van gemeente Naarden en Regio. RWS verkrijgt met deze ruiling de gronden van gemeente en Regio in de BOBM polder. De ruiling van gronden tussen RWS en de gemeente Naarden is nog niet geëffectueerd (oktober 2015).

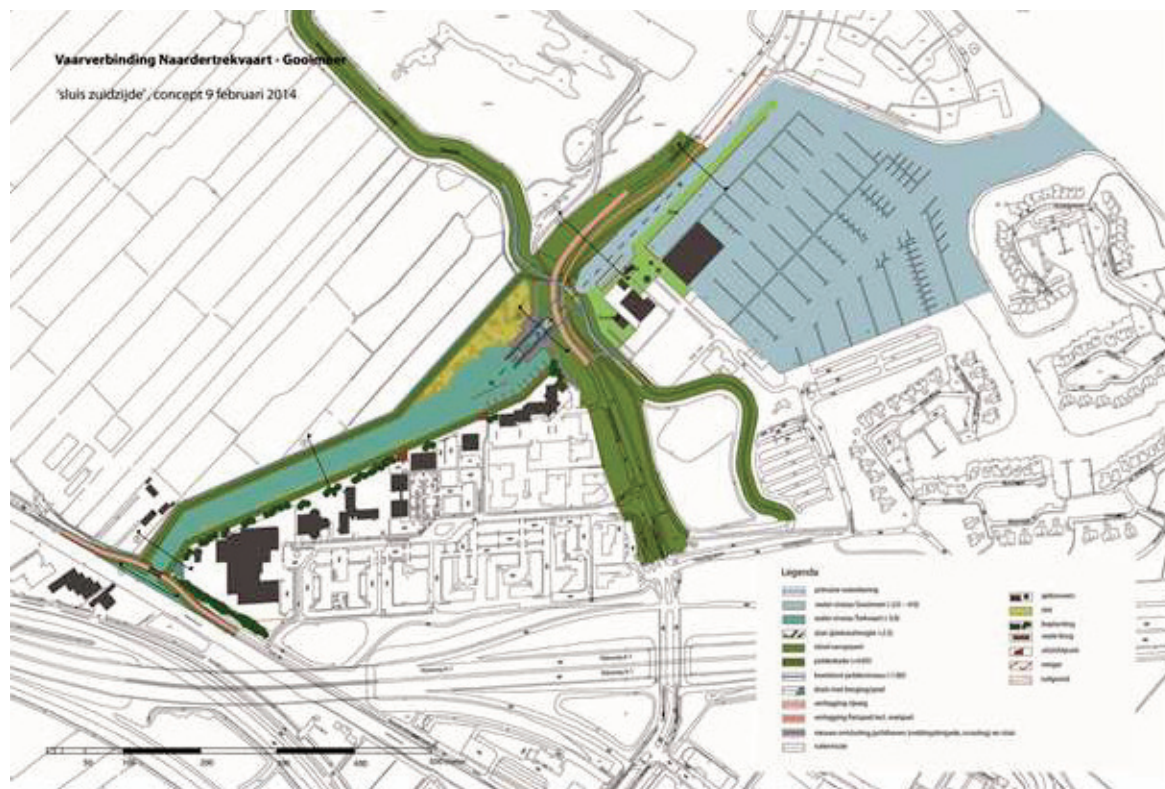
Een tweede aandachtspunt is de overdracht van grond vanuit de provincie Noord-Holland aan het Goois Natuurreservaat als gevolg van mogelijk procedurele belemmeringen (groen grondbeleid, staatssteun, gelijkberechtiging).

1.4 Nieuwe vaarverbinding inclusief sluis

In het Groene Uitwegprogramma is een nieuwe veilige binnendoor vaarverbinding tussen de Vecht en het Gooimeer opgenomen. Door de nieuwe verbinding tussen de Naardertrekvaart en het Gooimeer zal de vaarintensiteit op de Naardertrekvaart toenemen. Dit heeft gevolgen voor het gebruik van de vaart door de roeivereniging. Een overleg over het intensiever gebruik van de Trekvaart heeft geleid tot een akkoord tussen watersportpartners waarin onder andere de optimalisatie van een deel van de Trekvaart is opgenomen. Verder is op verzoek van Naarden een passantenhaven aan de rand van de Vesting opgenomen. Hierdoor wordt de mogelijkheid gecreëerd om stadsbezoek aan Naarden per boot te faciliteren.

De projecten 1.4: nieuwe vaarverbinding, 1.5: capaciteitsvergroting Naardertrekvaart en 1.6: nieuwe passantenhaven, vertonen onderlinge samenhang. Op verzoek van de provincie worden de plannen voor deze vaarverbinding integraal uitgewerkt. Vooralsnog wordt in de plannen uitgegaan van een integrale aanleg van de drie onderdelen.

Afbeelding 9: Tracé nieuwe vaarverbinding

Omschrijving project

De vaarverbinding is specifiek bedoeld voor kleinere boten die niet veel wind kunnen verdragen en zo via de nieuwe vaarverbinding veilig van het Markermeer naar het Gooimeer kunnen (en vice versa).

Met name voor kleinere boten biedt de vaarverbinding Naardertrekvaart – Gooimeer een veilige binnendoor vaarverbinding tussen het watersportgebied van Noord Holland en de Randmeren. Daarnaast is door de nieuwe vaarverbinding de vesting van Naarden eenvoudig per boot bereikbaar en kan de vesting Naarden een interessant onderdeel gaan vormen van vaarroutes.

De nieuwe vaarverbinding zal deels op boezempeilniveau liggen (tot en met de sluis in de primaire waterkering), en deels buitendijks op Gooimeerpeil. DLG heeft voor het bepalen van het ruimtebeslag van de nieuwe vaarverbinding (inclusief boezemwaterkeringen aan weerszijden van het buitendijkse deel en sluis) twee eerste schetsen gemaakt. Deze schetsen dienen als uitgangspunt voor een verdere uitwerking.

Varianten

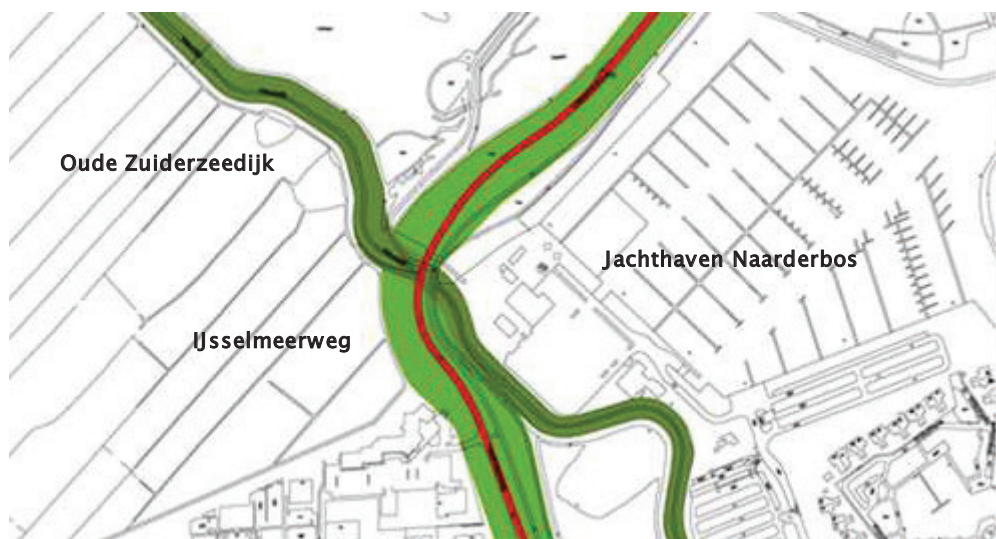
De twee varianten verschillen van elkaar op het punt van de ligging van de sluis ten opzichte van de primaire waterkering, gelegen nabij de jachthaven. Eén variant gaat uit van een verlegging van de IJsselmeerweg zodat deze haaks de sluis oversteekt. In de tweede variant blijft het tracé van de IJsselmeerweg gehandhaafd en wordt de sluis aan de zuidzijde van de dijk geplaatst. De tweede variant is beter te faseren.

In beide varianten wordt uitgegaan van een breedte van de vaarweg van ca. 20 meter en van aanleg van natuurvriendelijke oevers, die tevens kunnen functioneren als compensatie van bestaande natuurvriendelijke oevers die elders in de Naardertrekvaart verdwijnen.

Voor het buitendijkse deel gaan beide varianten uit van een aparte vaarweg naast de bestaande haven. Dit op uitdrukkelijk verzoek van de jachthaven.

Bestaande situatie

De oude Zuiderzeedijk vormt nog steeds de primaire waterkering. De taluds van de IJsselmeerweg (rood gemarkeerd in de afbeelding 9 hieronder) zijn half over de Zuiderzeedijk gelegd. Hierdoor is de beleving en continuïteit van de Zuiderzeedijk aangetast.

Afbeelding 9: Bestaande situatie

Variant 1: Ontwerp 'Suis op waterkering'

De sluis wordt haaks op de waterkering gebouwd, de sluisdeuren liggen precies op de primaire waterkering. De IJsselmeerweg wordt omgeleid en kruist de sluis met een brug. Er is 1,5 meter hoogteverschil tussen de bovenkant van de sluis (2.5 m) en de weg (4 m). Bij de sluis loopt de Zuiderzeedijk (4 m.) met een talud over in de sluis.

Afbeelding 10: Variant1: vaarverbinding op waterkering

Variant 2: Ontwerp 'Sluis aan zuidzijde'

De IJsselmeerweg blijft op zijn plaats en de vaarverbinding gaat met een tunnel onder de weg door en door de Zuiderzeedijk. De primaire waterkering wordt verlegd en de sluis wordt haaks op de waterkering aan de zuidzijde gesitueerd. De noodzakelijke technische ruimten en opstelplaatsen voor onderhoudsvoertuigen vormen onderdeel van de waterkering. De Zuiderzeedijk blijft intact.

Afbeelding 11: Variant 2: vaarverbinding met sluis aan zuidzijde

Bestaande waterinfrastructuur

Naast de nieuw te graven vaarverbinding en de sluis, is het voor het goed functioneren van de totale binnendoor vaarverbinding Muiden – Gooimeer ook wenselijk om investeringen te plegen in de bestaande infrastructuur van de vaarverbinding. Het gebruik van de Naardertrekvaart zal in de toekomst immers fors toenemen. Hierdoor nemen met name de kosten voor de bediening van de Keetpoortsluis en van de vier aanwezige bruggen toe. Om deze bedieningskosten in de toekomst te beperken wordt vanuit het project geïnvesteerd in het automatisch en op afstand bedienbaar maken van de Keetpoortsluis, de Naarderpoortbrug, de Hakkelaarsbrug en de Irenebrug (ook de brug bij de passantenhaven wordt aangepast, dit is meegenomen bij het projectonderdeel passantenhaven).

Eigendom, beheer en onderhoud

De benodigde grond voor de nieuwe vaarverbinding is door een kavelruil (zie 1.2) inmiddels in eigendom van de gemeente Naarden. Het buitendijkse deel is eigendom van gemeente Naarden en de jachthaven Naarden.

Financiën

De kosten voor de aanleg van de nieuwe vaarverbinding zijn geraamd op 9,51 mln euro. Dit is uitgaande van de variant 1 (sluis op waterkering) waarbij rekening is gehouden met een verlenging van de sluis zodat er meer boten tegelijk gesluisd kunnen worden. In deze kostenraming is ook 350.000 euro opgenomen t.b.v. de afkoop van buitendijks beheer.

De kosten voor het verbeteren van de bestaande waterinfrastructuur worden ingeschat op 1,9 mln euro. Hiermee worden de Keetpoortsluis, Naarderpoortbrug, Hakkelaarsbrug en Irenebrug geautomatiseerd en op afstand bedienbaar.

Indicatieve Planning en mijlpalen en beslismomenten

Kavelruil afgerond per 21 augustus 2014

- Uitzetten van noodzakelijke grondonderzoeken Eerste kwartaal 2015 of direct na ondertekening convenant
- Opstellen plan van eisen en nadere planuitwerking: 2016
- Aanpassing bestemmingsplan door gemeente in 2015/2016
- Door middel van een Design-Construct-Build contract op de markt zetten van het werk in 2016/2017.

Aandachtspunten

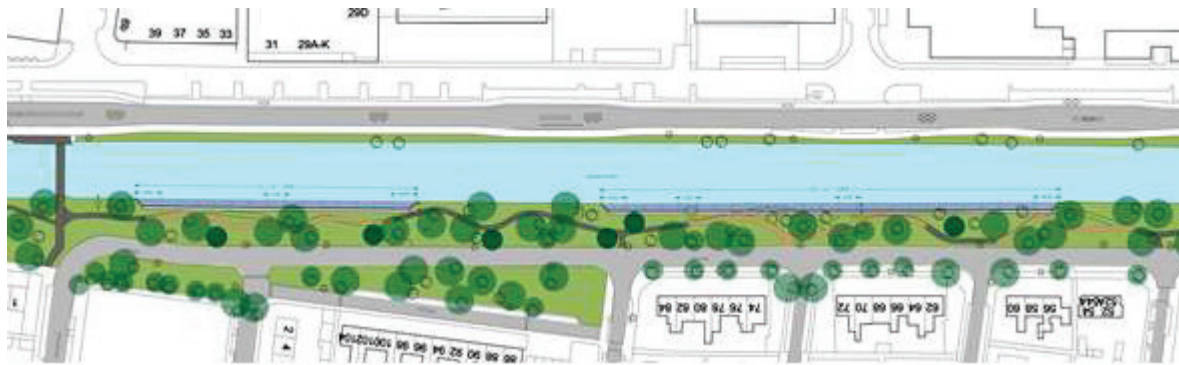
Beheer en onderhoud van de vaarweg (binnendijks en buitendijks) en waterkering vragen aandacht, evenals de overeenkomst met de jachthaven. Afstemming met de nieuwe woonwijk die op het Naardereiland wordt gerealiseerd.

1.5 Capaciteitsvergroting Naardertrekvaart

Omschrijving project

Er is een akkoord bereikt tussen de watersportvereniging en het roeiverband over het gezamenlijk gebruik van de Naardertrekvaart. De wens tot capaciteitsvergroting vloeit voort uit het intensiever gebruik van de vaart bij de aanleg van de nieuwe verbinding Naardertrekvaart – Gooimeer. In het akkoord is opgenomen dat de breedte van de Naardertrekvaart op het traject Irenebrug – aansluiting nieuwe vaarverbinding, aandacht behoeft. Het gebruik van de vaart voor de watersport wordt op dit gedeelte belemmerd door veel kleine roeibootjes die afgemeerd liggen aan de zuidzijde van de vaart in Naarden. Daarnaast zijn er twee particulieren die zich een deel van de oever hebben toegeëigend en zo de vaart versmallen. De gemeente heeft een ontwerp gemaakt voor een aantal langshaventjes, waardoor er meer ruimte ontstaat voor het gebruik van de vaart door de watersporters. Tevens wordt vanuit het project onderzocht of de twee versmallingen aangepakt kunnen worden.

Afbeelding 12: Plankaart met locatie langshaventjes

Afbeelding 13: Sfeerbeeld langshaventjes: huidige en toekomstige situatie

Eigendom, beheer en onderhoud

Gemeente Naarden draagt verantwoordelijkheid voor de langshaventjes. De Naardertrekvaart valt onder de BRTN met bijbehorende afspraken over de financiering van het beheer.

Financiën

De kosten voor de optimalisatie worden geraamd op € 1,014 mln.

Indicatieve Planning en mijlpalen en beslismomenten

- Vastleggen uitgangspunten beheer door gemeente: 2016
- Uitwerking plannen: 2016
- Participatie omwonenden/belanghebbenden: 2016
- Uitvoering in 2017–2018

Aandachtspunten

Draagvlak van bewoners (behoud groenstrook/park) versus draagvlak van de roeivereniging/watersport (optimalisatie vaart) is een aandachtspunt. De versmalling van de vaart door uitbouw erven is eveneens een aandachtspunt.

Afbeelding 14: Eerste knelpunt: een steiger en een uitstulpende oever versmalt vaart

Afbeelding 15: Tweede knelpunt: de oever is hier verbreed met een beschoeiing

1.6 Nieuwe passantenhaven

Omschrijving project

Ter plekke van de huidige havenkom aan de rand van de vesting is een passantenhaven voorzien in de plannen. Dit betreft een vergroting van het huidige wateroppervlak en de aanleg van steigers en bijkomende voorzieningen. In de oorspronkelijke plannen van de schetsschuit was voorzien in de sloop van een aantal bedrijfsmatig in gebruik zijnde panden.

Er is een aantal eerste schetsen uitgewerkt, incl. tekening en raming. In de projectgroep is een voorkeursvariant benoemd waarbij van sloop van aantal gebouwen kan worden afgezien. De gemeenteraad van Naarden heeft in een themabijeenkomst haar voorkeur uitgesproken voor deze variant. Deze voorkeursvariant sluit goed aan bij de oorspronkelijke cultuurhistorische opzet van de vesting. De mogelijkheid ontstaat om nieuwe functies een plek te geven. Deze functies kunnen een relatie hebben met de verdere toeristisch/ recreatieve ontwikkeling van het gebied. Ook wordt gezien of er een directe en passend vormgegeven wandelverbinding over de vestinggracht tot stand kan komen zodat de vesting vanuit passantenhaven snel en eenvoudig te bezoeken is.

Wanneer de financiële mogelijkheden zich voordoen kan in de nabije toekomst alsnog besloten worden te kiezen voor een uitgebreidere aanpak met als doel de zichtbaarheid van en op de vesting en de schootsvelden te vergroten. (zie afbeelding 16)

Afbeelding 16: Passantenhaven met uitgebreide voorzieningen

Eigendom, beheer en onderhoud

Gemeente Naarden is eigenaar van de haven en draagt zorg voor het vinden van een exploitant.

Financiën

De aanlegkosten zijn geraamd op € 5,8 mln. Dit is incl. aanpassing van de brug over Amsterdamse straatweg zodat deze op afstand bedienbaar wordt.

Indicatieve Planning en mijlpalen en beslismomenten

- Besluitvorming over de uit te werken variant door stuurgroep oktober 2014
- Uitwerking gekozen variant nov 2014–april 2015
- Go/no go: mei 2015
- Aanpassing bestemmingsplan 2015.
- Aanleg : 2016–2017

Aandachtspunten

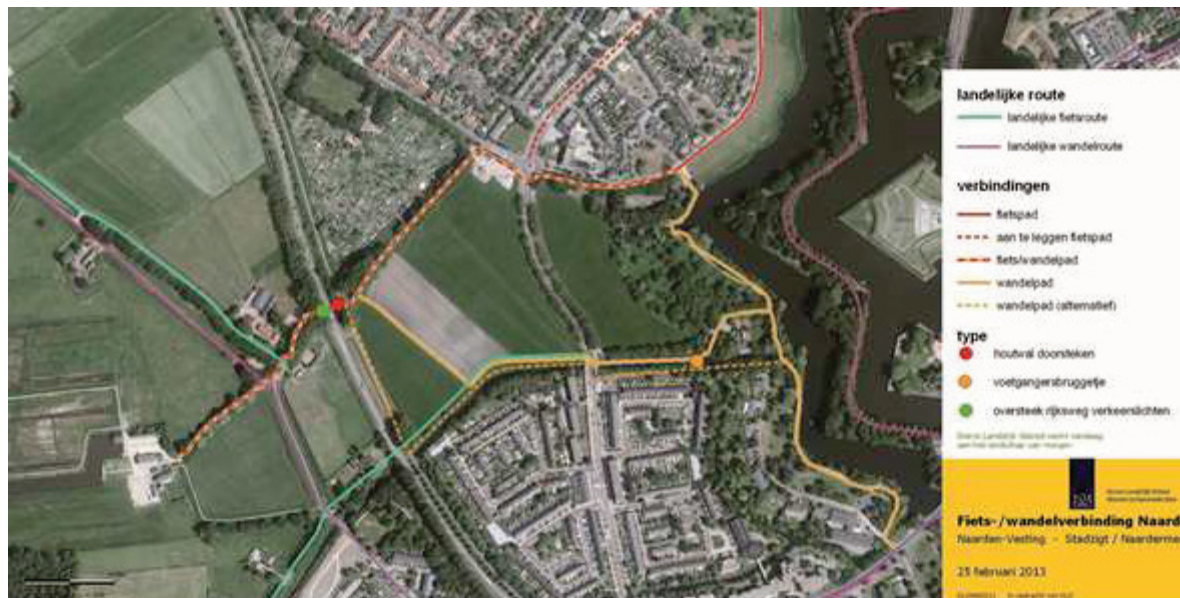
Afstemming met het Hoogheemraadschap is nodig voor de aanleg van de haven in de nabijheid van de primaire waterkering. Ook zal de secundaire waterkering langs de Naardertrekvaart verlegd moeten worden om het project mogelijk te maken.

De bediening van de bruggen bij intensiever gebruik is een zaak voor verder onderzoek, mede in verband met het gebruik van de verbinding naar de binnenstad door de brandweer.

1.7 Wandel- en fietsverbinding Vesting Naarden naar Stadzigt

Omschrijving project

In het project is een wandelpad voorzien vanaf de vestinggracht naar bezoekers-centrum Stadzigt. Hierbij moet de Rijksweg worden overgestoken. Tijdens het opstellen van het schetsontwerp voor de wandelverbinding is geconstateerd dat deze oversteek over de Rijksweg het verkeerskundig noodzakelijk maakt om een verkeersregelinstantie aan te leggen. Gezien deze omvangrijke ingreep is de koppeling met een fietsverbinding aan te bevelen.

Afbeelding 17: Fiets- /wandelverbinding met kruising Rijksweg

Eigendom, beheer en onderhoud

Eigendom, beheer en onderhoud van de wandel- en fietsverbinding liggen bij de gemeente Naarden, evenals de verkeerslichten.

Financiën

De aanleg van deze verkeerskundige oplossing is geraamd door de gemeente. Er is een bedrag van 465.000,- nodig voor de aanleg van de voorzieningen. Het project is voor 50% subsidiabel in het kader van de uitvoeringsregeling Groen (UVR Groen) van de Provincie NH. Daarnaast is vanuit de Groene Uitweg een bedrag gereserveerd van 175.000. Dit maakt een bijdrage van de gemeente noodzakelijk van €57.500,- van de projectkosten.

Indicatieve Planning en mijlpalen en beslismomenten

- Gemeente onderzoekt mogelijkheden om alsnog een cofinanciering beschikbaar te stellen 2015

- Subsidieaanvraag najaar 2015
- Uitvoering: 2016

Aandachtspunten

Het regelen van gemeentelijke cofinanciering.

Verkrijgen provinciale subsidie.

Vastleggen afspraken met het vogelasiel over gebruik terrein.

1.8 Mogelijke nieuwe ontwikkelingen

Muiden

De Vesting Muiden is de komende jaren middelpunt van grote ontwikkelingen, waaronder het verleggen van de A1 waarbij onder meer een aquaduct onder de Vecht wordt gebouwd. De verlegging van de A1 gaat samen met het maken van de natuurverbinding de Waterlandtak. Ten westen van de Vecht worden woonwijken gebouwd.

Om de vesting voor te bereiden op deze grote ontwikkelingen is het gebiedsprogramma 'Verder met de Vesting Muiden' opgesteld. Het gebiedsprogramma bestaat uit een ontwikkelplan en uitwerkingen voor verschillende deelgebieden (handboek Herstel Vesting Muiden, Landschapsplan Schootsvelden Zuid, Stedenbouwkundig plan Noordwest en Westelijk Havengebied) en concrete uitvoeringsprojecten.

Afbeelding 18: Uitsnede uit *Verder met de Vesting Muiden* (MTD landschapsarchitecten)

Doel van het gebiedsprogramma is het herstellen en beleefbaar maken van de Vesting Muiden en haar historische omgeving. Hiermee worden doelstellingen op het gebied van cultuurhistorie, landschap, natuur, recreatie en toerisme verbonden. Deze doelstelling sluiten goed aan op de doelstellingen van Naarden buiten de Vesting.

Voor het oostelijk deel van de vesting is het programma gericht op het herstel van de vestingwerken en de schootsvelden, die daar nog goed herkenbaar zijn. Voor de zuidelijke schootsvelden is het programma gericht op het zo goed mogelijk inrichten van het gebied dat vrijkomt als de A1 wordt verlegd. Onderdeel hiervan is onder meer het herstel van de zuidelijke ravelijnsgracht bij Fort H (wat ruimte maakt voor plekken voor sloepen), het landschappelijk inpassen van de parkeerplaatsen en infrastructuur en het optimaliseren van de natuurfunctie en agrarische structuur in het gebied. Er ligt hier ook een opgave voor het duurzaam beheer.

Voor het noordwestelijk deel bestaat het gebiedsprogramma uit stedenbouwkundige kaders voor een toekomstige herontwikkeling in het gebied. Hier zal de gemeente slechts faciliteren. Voor dit gebied bestaat wel de wens om de voormalige watergang tussen de vestinggracht en de Westbatterij te herstellen (waarbij geen sprake is van een vaarverbinding). Het gehele programma bevat aandacht voor recreatie en toerisme, zoals het aanleggen en/of het verbeteren maken van vaar-, wandel- en fietsroutes en het aantrekkelijker maken van de vesting voor bezoekers en passerende boten naar Naarden.

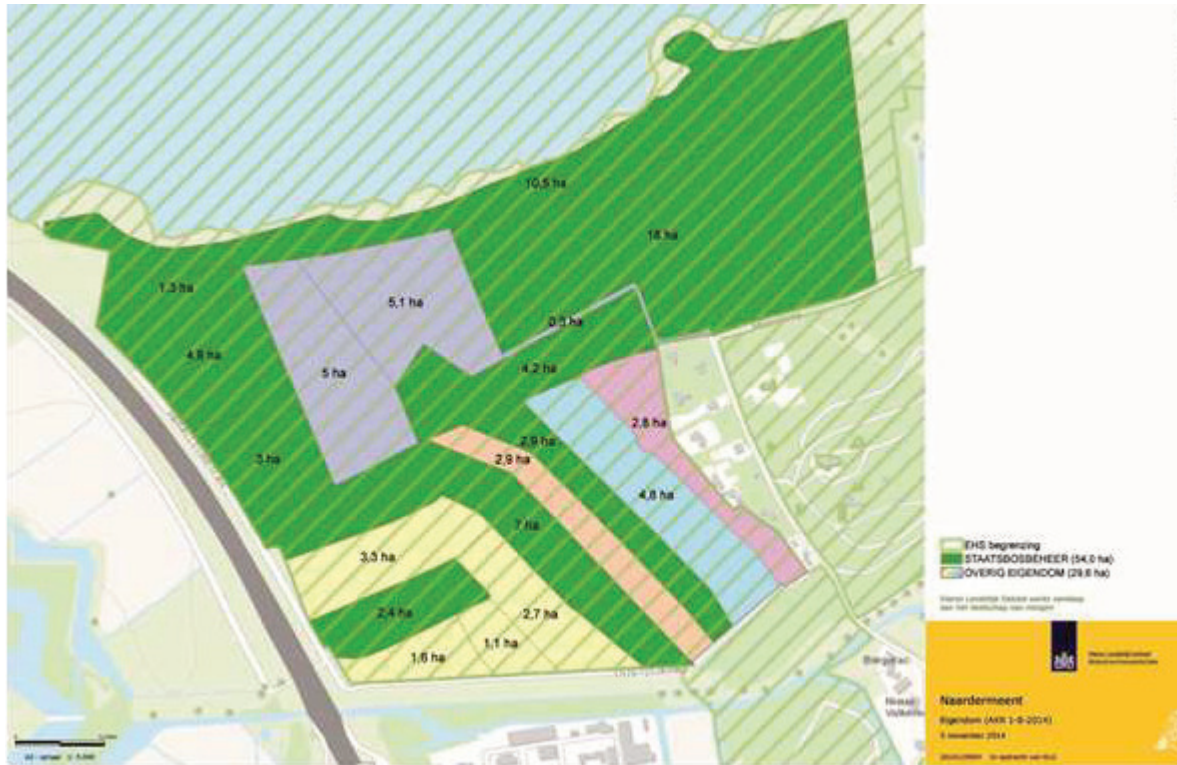
Passantenhaven Naarden

In het huidige plan voor de passantenhaven is een uitbreiding van de havenkom voorzien en de aanleg van steigers met voorzieningen. Twee bestaande gebouwen worden afgebroken (zie ook paragraaf 1.6) zodat enerzijds ruimte ontstaat voor de passantenhaven en anderzijds het zicht op de vesting weer in ere wordt hersteld en industrieterrein ruimtelijk wordt losgekoppeld van de vesting. Het oorspronkelijke plan uit schetsschuit Naarden voorzag in een verdergaand landschappelijk herstel van de schootsvelden (sloop van drie extra gebouwen) en in een aantal extra functies zoals de (ver)plaatsing van woonboten, een stadsboerderij voor beheer schootsvelden, ruimte voor nieuw clubhuis roeiers, ruimte voor bootverhuur en verbetering in de (kop van) de Naardertrekvaart. De stuurgroep zet hier momenteel niet op in. Mocht er in de toekomst sprake zijn van nieuwe financiële mogelijkheden of onverwachte kansen dan *wordt door de stuurgroep een nieuwe afweging gemaakt om te bepalen in hoeverre de ambities van het oorspronkelijke plan alsnog te realiseren zijn.*

Naardermeent

Ten oosten van de A1 ligt – in het verlengde van de schootsvelden – de Naardermeent. Dit landschappelijk waardevolle graslandgebied van 84 ha is in het zuiden begrensd door de Oostdijk en in het noorden door de Zanddijk en het Gooimeer (zie kaart, afbeelding 18).

Het gebied kent een natuurstatus maar is voor het overgrote deel als landbouwgebied in gebruik. Circa 54 ha van het gebied is in eigendom van Staatsbosbeheer, de overige 30 ha is particulier eigendom (agrariërs, landgoed Oud Naarden, projectontwikkelaar).

Afbeelding 18: Grondbezit Naardermeent

Het eigendom van SBB is versnipperd waardoor er geen optimaal natuurbeheer kan plaatsvinden. In het verleden is vanuit SBB daarom al eens in de gebiedscommissie verzocht om een kavelruil op te starten. In 2014 bleek tijdens de kavelruil in de BOBM polder één van de agrarische percelen in de Naardermeent niet verkoopbaar te zijn in verband met de EHS status (de gronden zijn aangemerkt als beschermd natuurmonument). Hoewel de gronden de NNN status hebben, is op een groot aantal percelen sprake van regulier agrarisch gebruik.

Het versnipperd eigendom alsmede de gebrekkige invulling van de natuurstatus maken het gebied kwetsbaar voor verrommeling. Vanuit het project Naarden buiten de Vesting wordt gezocht naar een duurzame oplossing waarbij inrichting, eigendom en beheer in overeenstemming zijn met de planologische bestemming. Hiertoe is nader onderzoek gewenst naar de aanpak (kavelruil, inzet grondbankconstructie, gebruik SKNL regeling).

2. Organisatie

Stuurgroep

Er is een stuurgroep 'Naarden buiten de Vesting' opgericht die gedurende de looptijd van het programma de voortgang van het project volgt en waar nodig besluiten neemt betreffende voortgang, wijziging in scope of financiering. In de stuurgroep nemen bestuurlijk vertegenwoordigers zitting van de regio, gemeente Naarden, gemeente Muiden, Provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap AGV en een vertegenwoordiger uit de gebiedscommissie AGV. De vertegenwoordiger van de Regio is voorzitter van de stuurgroep.

Projectgroep

De betrokken overheden die zitting nemen in de stuurgroep, nemen ambtelijk zitting in de projectgroep. In de projectgroep worden werkzaamheden van de verschillende werkgroepen afgestemd en besluiten voor de stuurgroep voorbereid.

Werkgroepen

Het programma is omvangrijk. Voor het vervolgproces is een aantal afzonderlijke planonderdelen benoemd die, in opdracht van de Stuurgroep, parallel door een aantal werkgroepen uitgewerkt zullen worden. In ieder geval zullen de volgende werkgroepen van start gaan:

- werkgroep schootsvelden
- werkgroep vaarverbinding
- werkgroep passantenhaven
- recreatieve wandel- fietsverbinding Naarden Vesting – Stadzigt

In de werkgroep kunnen naast vertegenwoordigers uit de projectgroep ook andere partijen deelnemen, zoals leden uit de klankbordgroep.

Klankbordgroep

Het programma wordt nauw gevolgd door diverse betrokkenen uit de regio. Het is gewenst deze partijen een platform te bieden waarin zij worden geïnformeerd over het programma en waar zij de gelegenheid hebben hun standpunten en ideeën kenbaar te maken. In de klankbordgroep worden in ieder geval de volgende partijen uitgenodigd: het Watersportverbond, de Roeivereniging Naarden, de Hiswa, de ondernemersvereniging Naarden, de LTO, Natuurmonumenten, Goois Natuurreservaat, Agrarisch natuurvereniging Vechtvallei, Vrienden van 't Gooi en de volkstuinvereniging.

Ambtelijke ondersteuning

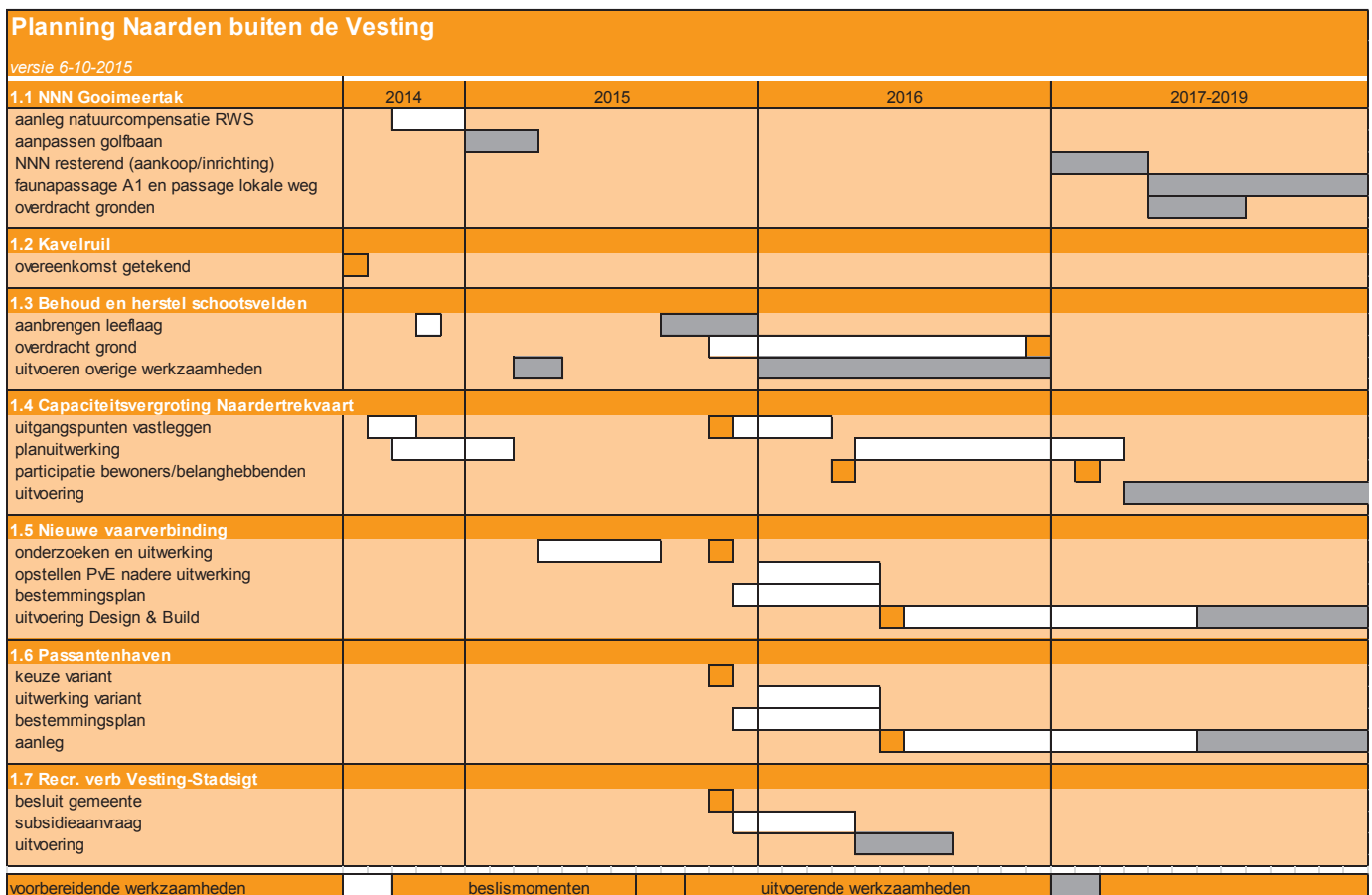
De projectpartners zorgen voor voldoende ambtelijke ondersteuning om het project te realiseren. Tot 1 maart 2015 vond deze ondersteuning plaats vanuit DLG door het leveren van een overall projectleider en door ondersteuning voor het verrichten van taken die horen bij een integraal planvormingsproces. Vanaf deze datum heeft de provincie NH deze taken overgenomen. De Regio is verantwoordelijk voor de overall

projectleiding en de daarbij behorende taken als coördinatie, procesmanagement, ondersteuning bij de voorbereiding en uitvoering van grondtransacties, aanvragen van (EU-) subsidies, private fondsenwerving, ondersteuning bij opdrachtverstrekking aan marktpartijen. Per project wordt gezien wie de meest logische projecttrekker zal zijn. Deze organisatie levert projectleiding en capaciteit om betreffende project tot uitvoering te brengen. In de programmabegroting is per project budget opgenomen voor eventuele inhuur van benodigde capaciteit (VAT-kosten).

Binnen negen maanden na ondertekening van het convenant zullen partijen nadere afspraken maken over de ambtelijke ondersteuning en projectverdeling en deze vastleggen in een samenwerkingsovereenkomst.

3. Planning op hoofdlijnen

Per project is een inschatting gemaakt van de doorlooptijd en de beslismomenten. Hierbij is onderscheid gemaakt in voorbereidende werkzaamheden en uitvoeringswerk. Het verkrijgen van financiering, draagvlak en grondeigendom wordt gerekend tot de voorbereidende werkzaamheden. Bij de planning is er vanuit gegaan dat het convenant in november 2015 ondertekend is en dat Regio Gooi & Vechtstreek de ambtelijke ondersteuning vanuit Provincie behoudt.

4. Kostenraming en financiering

Per project zijn inschattingen gemaakt van de investeringskosten. Voor de projecten Passantenhaven, Gooimeertak, agrarische structuurverbetering en schootsvelden is dit gedaan door DLG en Grontmij (2014). Voor het wandelpad door gemeente Naarden (2015) en voor de binnendoorvaarverbinding en capaciteitsuitbreiding trekvaart door TAUW (2015).

Tabel 1 geeft de totale kostenraming van het gebiedsprogramma Naarden buiten de Vesting, uitgesplitst naar project. De achterliggende tabellen geven per project een nadere specificatie. Het betreft ramingen op basis van de huidige informatie en prijspeil. Bij de verdere planvoorbereiding zullen deze ramingen vertaald worden in concrete begrotingen.

Tabel 2 geeft inzicht in de beschikbare investeringsbudgetten waarmee het gebiedsprogramma Naarden buiten de Vesting gefinancierd wordt.

Kostenraming september 2015 (raming in mln.)	
Nieuwe vaart Trekvaart – Gooimeer (incl. sluis, brug)	9,51
Aanpassen bestaande infrastructuur:	1,90
- Keetpoortsluis	
- Naarderpoortbrug	
- Hakkelaarsbrug	
- Irenebrug	
Totaal binnendoorvaarverbinding	11,41
Ecologische verbinding Gooimeertak (excl. aansluiting ecoduct A1)	1,63
Agrarische structuurverbetering	1,09
Behoud en herstel schootsvelden	2,58
Capaciteitsvergroting Naardertrekvaart	1,01
Passantenhaven	5,80
Wandelpad Vesting – Stadzigt	0,47
Risicoreserve	0,32
Totaal	24,31

Dekking september 2015
 (in mln.)

PNH FES (reserve Groene Uitweg)	Vecht – Gooimeer (NbdV)	13,70
	bedrijfsverplaatsing	0,40
	Keetpoortsluis	0,53
	wandelpad	0,18
	behoud schootsvelden	2,00
	herstel schootsvelden	0,15
	grondbank en kavelruil	0,69
PNH cofinanciering (reserve Groene Uitweg)	Vecht – Gooimeer (NbdV)	1,50
Totaal PNH (Groene Uitweg)		19,14
PNH reserve Groen	Gooimeertak	0,98
	wandelpad	0,23
Totaal PNH (reserve Groen)		1,21
Naarden	grondinbreng naar GNR	0,82
	grondinbreng naar GNR	0,17
	ondergrond BOBM	0,26
	Commissie der Zandpaden	2,00
Totaal Naarden		3,25
Regio	grondinbreng naar GNR	0,06
Totaal Regio		0,06
RWS	Gooimeertak	0,65
Totaal RWS		0,65
Totaal dekking		24,31

Legenda

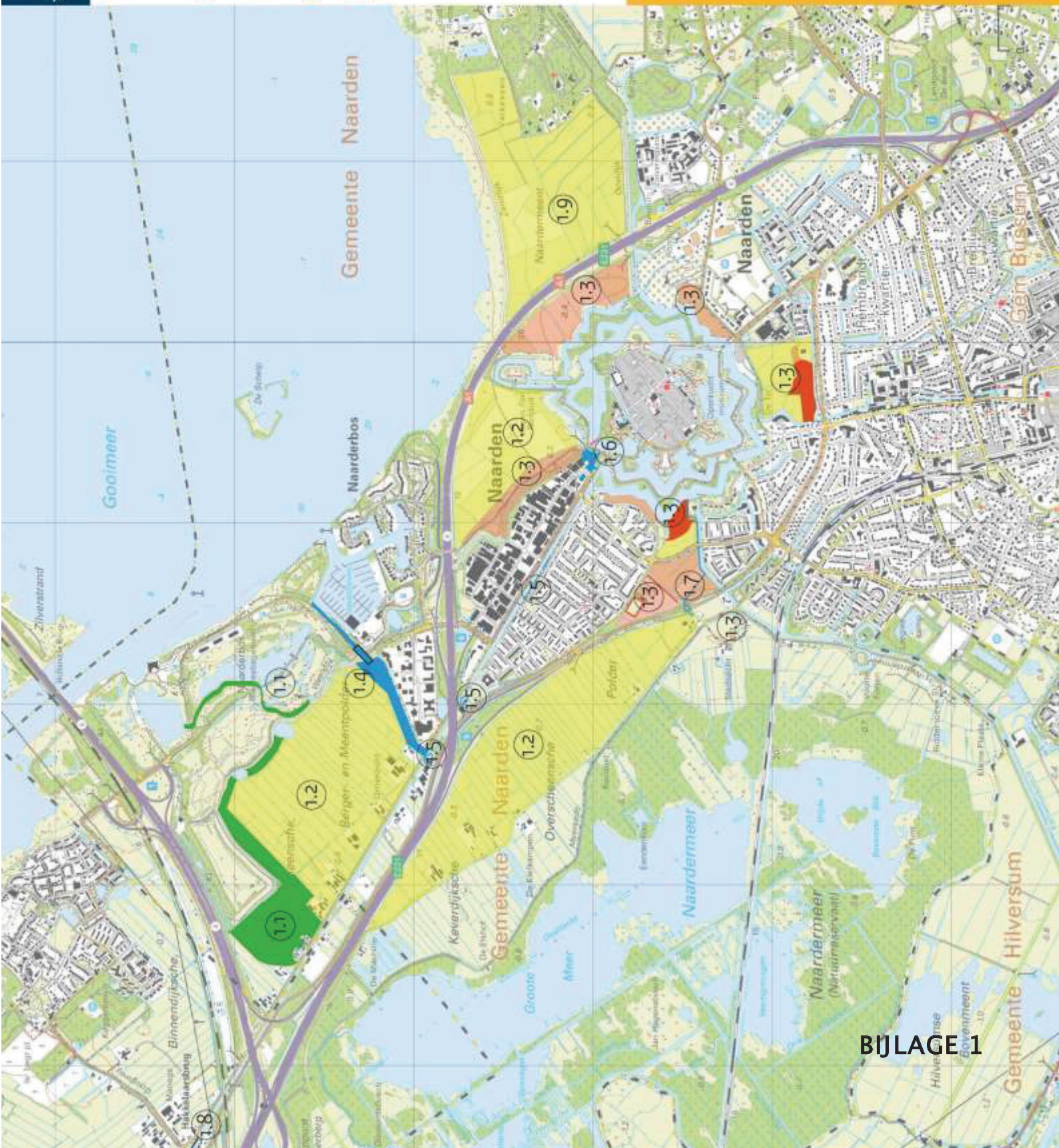
Natuurontwikkeling
1.1 EHS Gooimeertak

Landbouw
1.2 Agrarische structuurverbetering

Cultuurhistorie
1.3 Behoud schootsvelden

Recreatie en toeristische ontwikkeling
1.4 Nieuwe vaarverbinding incl. sluis
1.5 Capaciteitsvergroting Naardertrekvaart
1.6 Nieuwe passantenhaven
1.7 Wandelpad Stadzicht incl. aanpassing kruispunt

Aanverwante ontwikkelingen
1.8 Ontwikkelplan 'Verder met de Vesting Muiden'
1.9 Naardermeent

Naarden buiten de Vesting overzichtskaart projecten

februari 2015

Dienst Landelijk Gebied in opdracht van
Gewest Gooi- en Vechtstreek

BIJLAGE 2 Specificatie kostenraming

1.1 NNN Gooimeertak

tracé Golfbaan	0,98
tracé BOBM	0,65
Totaal Gooimeertak	1,63

1.2 Agrarische structuurversterking

kavelruil en grondbank	0,69
bedrijfsverplaatsing	0,40
Totaal agrarische structuurversterking	1,09

1.3 Schootsvelden

Schootsvelden behoud	
Meerstraat Visserlaan	0,33
Vestinggracht	0,03
Limburg Stierumlaan	0,07
Zuiderzeepad	0,25
Godelindeweg	0,14
Volkstuinen	0,00
Adm. Helfrichweg RWS regio	0,06
Adm. Helfrichweg RWS Naarden	0,17
Adm. Helfrichweg BBL	0,34
Adm. Helfrichweg uit kavelruil	0,28
Twee percelen schootsvelden	0,30
Proceskosten	0,22
Schootsvelden herstel	
Keverdijk Meerstraat	0,10
Burgemeester Visserlaan/ Huizerstraatweg	0,12
Plakgronden	0,17
Totaal Schootsvelden	2,58

1.4 Nieuwe vaarverbinding Gooimeer –Naardertrekvaart (incl. aanpassing bestaande infrastructuur tracé Muiden – Nieuwe vaart)

Aanleg Nieuwe vaart en sluis (tracé Naardertrekvaart – Gooimeer)

Bouwkosten	6,60
Vastgoed	0,35
Engineering	1,17
Bijkomende kosten	0,48
Object overstijgende risico's	0,81
Verlenging Sluis	0,10

Totaal Gooimeer–Naardertrekvaart	9,51
---	-------------

Aanpassing bestaande infrastructuur (tracé Muiden – Nieuwe vaart)

Bouwkosten	1,02
Risico	0,10
Engineering	0,21
Bijkomende kosten	0,03
Object overstijgende risico's	0,14
Irenebrug	0,40

Totaal Aanpassing bestaande infrastructuur	1,90
---	-------------

Totaal Nieuwe vaarverbinding	11,4
-------------------------------------	-------------

1.5 Capaciteitsvergroting Trekvaart (tracé Nieuwe vaart – Naarden)

Bouwkosten	0,69
Risico	0,07
Engineering	0,14
Bijkomende kosten	0,02
Object overstijgende risico's	0,09

Totaal Capaciteitsvergroting Trekvaart	1,01
---	-------------

1.6 Passantenhaven

havenuitbreiding in noordelijke richting, 3 panden aankopen (in mln.)

Verwerving en sloop		in euro's:
gebouw 1		1.198.000
gebouw 2		1.258.000
gebouw 3		1.242.000
Opruimwerkzaamheden		
kappen bomen		1.800
verwijderen verharding		7.000
verwijderen damwand		11.000
Grondwerk		
graven havenkom		60.000
Damwanden		
aanbrengen damwand		57.500
Kabels en leidingen		
verleggen kabels en leidingen		100.000
Verhardingen		
aanbrengen verhardingen		180.000
Verkeersvoorzieningen		
verkeersvoorzieningen		25.000
Overige werkzaamheden		
aansluiten op bestaande situatie		20.000
steigers etc.		150.000
groenvoorziening		100.000
toiletgebouw		36.000
Subtotaal inrichtingskosten		4,55
Plankosten		
plankosten onderzoek		82.313
VAT		149.660
Onvoorzien/afronding		
onvoorzien		467.827
afronding		53.900
Totaal haven		5,20

Stelpost brugaanpassing	0,60
Totaal passantenhaven en aanpassing brug	5.80

1.7 Wandel- en fietspad Vesting – Stadzicht

Verkeersregelininstallatie incl. middengeleider	0,44
Doorsteek bij Vogelasiel	0,03
Totaal wandel- en fietspad	0,47

Restpunten

risicoreservering	0,32 ¹
TOTAAL Risico	0,32
TOTAAL	24,31

¹ Er is een risicoreservering opgenomen van 0,32 mln. euro. Deze risicoreservering dient gedurende de looptijd van het project te worden verhoogd naar de (oorspronkelijke) 0,8 mln. Voor investeringen aan de Keetpoortsluis (€ 252.417,-), de Hakkelaarsbrug (€ 119.575,-) en de Naarderpoortbrug (€ 137.687,-). spant de stuurgroep zich in om financiering te vinden om de risicoreservering aan te vullen.

Colofon

Projectnaam	Naarden Buiten de Vesting
Opdrachtgever	Regio Gooi en Vechtstreek
Projectmanager	Dion Ket
Contactpersoon	Anita Meijer Projectleider Naarden buiten de Vesting Telefoon: (023) 514 3402 email: MeijerAN@noord-holland.nl adres: Houtplein 33, 2012 DE Haarlem
Bijlage(n)	2
Auteurs	Hennie Jansen Dion Ket Anita Meijer Michiel Tromp Michiel Veldkamp
Datum	25 november 2014, bijgewerkt oktober 2015

Gemeente Naarden

Gemeente Muiden

Waterschap
Amstel, Gooi en Vecht

november 2014, herzien oktober 2015

GRAMMA